

CouReg

Mít kuráž a utvářet náš region/Courage haben und unsere Region gestalten

Závěrečná zpráva

Projekt byl financován Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Programu spolupráce na podporu přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou 2014-2020.

Europäische Union. Europäischer
Fonds für regionale Entwicklung.
Evropská unie. Evropský fond pro
regionální rozvoj.

Ahoj sousede. Hallo Nachbar.
Interreg V A / 2014–2020

Mít kuráž a
utvářet náš region
CouReg
Courage haben und unsere
Region gestalten

Partneři projektu:

Professur für politische Systeme und Systemvergleich

Cathleen Bochmann

Stefanie Gerstenberger

Luise Anter

Philipp Harfst

Marianne Kneuer

Erik Vollmann

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

Katedra politologie

Pavel Maškarinec

Jana Burdova

AKTION
ZIVILCOURAGE

Yvonne Bonfert

Sarah Junghans

Vladimír Lipský

Lukáš Novotný

Obsah

1. Úvod	1
2. Dosažení cílů projektu	1
3. Výsledky	3
4. Aktivity	5
4.1. Příprava	5
4.2. Vzdělávací moduly	5
4.2.1. Univerzitní workshopy I	6
4.2.2. Školní workshopy I	9
4.2.3. Univerzitní workshopy II	10
4.2.4. Školní workshopy II	13
4.3. Průběžné výsledky	14
4.4. Publikace	17
5. Přeshraniční efekt projektu	18
6. Udržitelnost, rovnost příležitostí a nediskriminace	18
7. Naplnění podmínek a indikátorů	19
8. Seznam příloh	20

1. Úvod

Na česko-německém pilotním projektu na podporu demokracie a občanské odvahy spolupracovaly společně Technická univerzita v Drážďanech, Katedra politologie, Euroregion Elbe/Labe a Aktion Zivilcourage e.V., Pirna. Projekt CouReg byl zaměřen na mladé lidi v saském a českém pohraničí. Naším cílem bylo posílit a rozvinout demokratický potenciál. Konkrétně byly vytvořeny vzdělávací moduly s výukovými materiály 1) pro žáky a 2) pro studenty na téma občanské odvahy a občanské angažovanosti. Tyto dovednosti mohli trénovat v rámci projektu, který tak přispěl k rozvoji interkulturních a demokratických kompetencí mladé generace lidí ve věku 14 až 25 let.

Program: Projekt byl financován Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Programu spolupráce na podporu přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou 2014-2020.

Prioritní osa: Investice do vzdělávání, odborné přípravy a odborného vzdělávání v oblasti dovedností a celoživotního učení. Obsah projektu odpovídá cíli prioritní osy 3 se zaměřením na

- zlepšení jazykových kompetencí a mezikulturních kompetencí.
- spolupráce vysokoškolských institucí.

Investiční priorita: Investice do vzdělávání, odborné přípravy a odborného vzdělávání a přípravy v oblasti kompetencí a celoživotního učení, rozvoj a provádění společných programů pro vzdělávání, odbornou přípravu a odborné vzdělávání a přípravu.

Opatření: V rámci projektu byl společně vyvinut společný vzdělávací modul V rámci projektu byl společně vyvinut společný vzdělávací modul s cílem zlepšit zaměstnatelnost mladých lidí.

Doba trvání projektu: od 1. března 2021 - 31. srpna 2022

2. Dosažení cílů projektu

Cílem projektu bylo posílit a rozvíjet demokratický potenciál mladých lidí v saském a českém pohraničí. Studenti z Technické univerzity v Drážďanech a Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem se školili na téma občanské odvahy a občanské angažovanosti. Na toto téma pak pořádali workshopy přímo ve školách.

Občanskou odvahu lze chápat jako veřejnou akci ve prospěch postiženého, skupiny nebo společnosti, protože oběť (oběti) je diskriminována a/nebo je porušena její důstojnost a integrita. Odvážné jednání je založeno na humánních a demokratických principech, vyžaduje odvahu, může mít negativní sociální důsledky a často se vyznačuje nerovnováhou moci. Demokracie potřebuje (občansky) odvážné občany, kteří se aktivně zapojují, protože občanská odvaha je *živou* demokratickou praxí. Přispívá k zachování a

stabilizaci demokracie. Zvláště strukturálně slabé regiony v příhraničních oblastech vykazují pravicově extremistické nebo pravicově populistické tendence. Periferní příhraniční oblasti jsou však často vnímány jako pravicově extremistické nebo pravicově populistické regiony jako takové a pozitivní příklady demokratického jednání a aktivní občanské společnosti nejsou vnímány prakticky vůbec nebo nejsou přijímány.

V rámci projektu se účastníci z řad studentů a žáků zabývali německo-českými společnými rysy, vizemi budoucnosti a společenským soužitím v pohraničí. Díky dvoustrannému charakteru projektu, společným exkurzím a spolupráci si účastníci procvičili své mezikulturní a sociální dovednosti a lépe poznali příhraniční region. Zejména díky přístupu "peer-to-peer" mohli studenti získat zkušenost se soběstačností. Ale také studenti, kteří se v rámci projektu zúčastnili workshopu občanské odvahy, získali díky CouRegu zkušenosti s přeshraniční spoluprací. Projekt tak nejenže velmi konkrétně trénoval dovednosti účastníků v oblasti občanské odvahy, ale také zlepšoval jejich mezikulturní a demokratické kompetence obecně. Výběr témat a koncepce projektu navíc posílily sociální soudržnost v příhraničním regionu.

Výběr témat a koncepce projektu tak posílily sociální soudržnost v příhraničním regionu. Vynikající výsledky projektového týmu byly potvrzeny neustálou medializací a oceněním. V listopadu 2021 udělila Technická univerzita v Drážďanech projektu cenu za internacionalizaci v kategorii "Společenská odpovědnost a dopad".

3. Výsledky

Nejprve partneři projektu společně připravili workshopy na následující témata: Teorie a praxe občanské odvahy, demokratická kultura, sociální napětí v příhraničních oblastech a problémy pravicového extremismu a populismu. Všechny semináře obsahovaly nejen teoretické příspěvky, ale také četná praktická cvičení. Cílem kooperativního přístupu k rozvoji workshopu bylo na jedné straně zlepšit spolupráci mezi TU Dresden a UJEP v Ústí nad Labem. Na druhé straně účast různých partnerů projektu – dvou univerzit, sdružení Aktion Zivilcourage jako instituce politického vzdělávání mládeže a DSO Euroregionu Labe jako instituce pro spolupráci místních orgánů – umožnila výměnu poznatků mezi vědou a společnostmi a přeshraniční spolupráci škol a univerzit.

Vzdělávací projekt se skládal ze čtyř workshopů pro studenty v jednom běhu (jeden běh v letním semestru 2021 a jeden běh v zimním semestru 2021/2022) a ze vzdělávacích modulů pro studenty.

Workshopů se zúčastnilo celkem 92 studentů, z toho 52 studentek a 40 studentů. Z toho bylo z TU Dresden 42 studentů a z UJEP 39 studentů.

Na workshopech ve školách se zúčastnilo celkem 284 žáků (140 žen a 144 mužů). V prvním běhu proběhlo sedm workshopů v německých školách, kterých se zúčastnilo celkem 113 studentů (54 žen a 59 mužů). Ve druhém kole studenti uspořádali celkem dvanáct seminářů občanské kuráže na obou stranách hranice (po šesti v Německu a v České republice), kterých se zúčastnilo celkem 189 žáků (91 žen a 98 mužů). V důsledku toho se v rámci projektu uskutečnilo více školních projektů, než se předpokládalo v žádosti, a to i přes obtížnější podmínky způsobené pandemickou situací. To bylo způsobeno jednak angažovaností studentů a jednak velkou poptávkou ze strany škol. Projekt CouReg tak celkem oslovil 376 mladých lidí v pohraničí.

© Lukas Novotny

Hlavní cílová skupina, mladí lidé ve věku od 14 do 25 let, si tak na jedné straně získali nebo rozšířili znalosti a dovednosti. Na druhou stranu projekt trénoval jejich schopnost vnímat společenské a sociální problémy a pomohl jim rozšířit osobní síť.

Kromě vzdělávacích modulů pro studenty a žáky byly v rámci projektu CouReg na webových stránkách projektu zveřejněny didaktické materiály o občanské odvaze a občanské angažovanosti v podobě metodické sady, kterou mohou využívat učitelé a aktéři občanského vzdělávání. Zohledňuje zejména specifickou situaci v příhraničních regionech (včetně pravicově extremistických a pravicově populistických tendencí a etnického napětí, zejména v českém pohraničí).

Pro širokou veřejnost studenti a partneři projektu sestavili a zveřejnili všechna zjištění a aktivity na webových stránkách projektu. Na závěrečné konferenci představil projektový tým výsledky CouRegu také zainteresované veřejnosti. Poznatky z projektu byly navíc publikovány v podobě praktické příručky pro učitele a mimoškolní občanskou výchovu v němčině i češtině.

4. Aktivity

Činnosti partnerů projektu v jednotlivých milnících jsou podrobně popsány níže. Vysvětleny jsou také případné odchylky od žádosti.

4.1. Příprava

Cílem prvního milníku bylo posílit spolupráci partnerů projektu.

Vedoucí partner, Technická univerzita v Drážďanech, společně s projektovými partnery vytvořili v rámci několika plánovacích setkání čtyři prezentace v PowerPointu k tematickým blokům "Podpora demokracie" a "Občanská odvaha". Kromě toho byly vytvořeny první materiály a pracovní listy, které slouží mimo jiné k reflexi vlastní zkušenosti s občanskou odvahou. Společně s Aktion Zivilcourage byla do výukového zdroje OPAL (online platforma pro akademické vyučování a učení na TU Dresden) v rámci přípravy na školní workshopy integrována pomůcka pro plánování COM (cíle, obsah a metody) a první metodická sada. Tyto materiály slouží studentům jako základ pro tvorbu vlastních materiálů.

Partneři získali v této fázi studenty a začlenili projekt jako seminář do příslušné organizace studia.

V přípravné fázi Aktion Zivilcourage uzavřela dohody o spolupráci se zúčastněnými školami v Německu. Euroregion Elbe/Labe zahájil také akvizici škol v České republice. Kromě toho měla Aktion Zivilcourage na starosti právní ochranu při práci s žáky.

Současně byla zahájena propagace projektu veřejnosti. Byly vytvořeny dvě samostatné webové stránky (<https://tu-dresden.de/gsw/phil/powi/polsys/forschung/projekte/coureg-1> ; <https://www.elbelabe.eu/cz/projekty/coureg-mit-kuraz-a-utvaret-nas-region/>). Jednotliví projektoví partneři rovněž informovali o zahájení, koncepcích a cílech projektu. Kromě dvojjazyčného letáku s informacemi o projektu bylo vytvořeno logo projektu a informační plakát. Na rozdíl od žádosti projektu se projektový tým rozhodl letáky vzhledem k pandemické situaci netisknout a nedistribuovat. Všichni projektoví partneři byli během projektu zodpovědní za komunikaci s veřejností.

Stejně jako ve všech ostatních fázích projektu byl za koordinaci týmu a administraci projektu zodpovědný vedoucí partner.

4.2. Vzdělávací moduly

Tento milník byl zaměřen na to, aby umožnil mladým lidem jednat s občanskou odvahou. Vzdělávací moduly použité k tomuto účelu byly zaměřeny jednak na zlepšení spolupráce, přeshraniční kooperace a posílení interkulturních kompetencí německých a českých studentů. Na druhé straně studenti pod vedením projektových partnerů projektu,

zejména Aktion Zivilcourage, připravili vlastní workshopy občanské odvahy, které se konaly ve školách v příhraniční oblasti za doprovodu projektového týmu. Teoretické poznatky byly přebírány a zpracovávány a procvičovány v praktických cvičeních. Účastníci měli během vzdělávacích modulů možnost zamyslet se nad svými vlastními postoji a hodnotami. Vnímání vlastního těla a jeho působení bylo reflektováno také prostřednictvím (ne)verbálních cvičení. Účastníci se zaměřili, jak rozpoznat situace, které vyžadují občanskou odvalu, a dozvěděli se, jaké intervenční strategie jsou vhodné. Kromě toho se školní projekty zabývaly zejména občanskou odvahou jako skutečným demokratickým chováním, které je nezbytné pro zachování a stabilizaci demokracie. Realizace v sasko-českém pohraničí poskytla účastníkům příležitost k mezikulturnímu dialogu a kulturní identifikaci.

Vedoucí partner byl společně se zástupci partnerů zodpovědný za didaktickou přípravu témat a metodické vedení výzkumné práce. Studenti UJEP byli koordinováni a hodnoceni českými partnery. Studenti TU Dresden byli rovněž koordinováni a hodnoceni pracovníky TU Dresden. V této fázi projektu Aktion Zivilcourage dále rozvíjela praktická cvičení a realizovala je politicko-didaktickým způsobem. Euroregion Elbe/Labe koordinoval další vývoj praktických cvičení s českými potřebami. Praktickou část univerzitních seminářů zajišťovali pracovníci projektu AZ. Všichni partneři projektu se podíleli na organizaci a vyhodnocování workshopů.

4.2.1. Univerzitní workshopy I

První online workshopy na univerzitách se uskutečnily v letním semestru roku 2021, tedy od dubna do konce května 2021. Nejprve proběhl po jednom přípravném workshopu na Technická universita (TU) Drážďany Dresden a Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, kde byly vyjasněny organizační otázky.

Následovaly dva společné workshopy, které byly rozděleny do čtyř termínů. Dne 19. dubna 2021 se pod vedením EEL uskutečnil první společný univerzitní seminář UJEP a TU Dresden. Pod názvem "Podpora demokracie I: Demokratické hodnoty v České republice a Německu" se studentů nejprve seznámilo s normativními základy politických systémů obou zemí. Poté německo-české studentské týmy společně pracovaly v různých workshopech na jednotlivých základních hodnotách demokracie. Vyměnili si názory na současné výzvy v obou zemích a zvážili, co musí politika a občanská společnost udělat pro překonání těchto výzev v kontextu podpory demokracie, ochrany životního prostředí a správy věcí veřejných ve víceúrovňovém systému. Diskutovalo se například o vlivu Ruska na politiku obou zemí. Diskutovalo se také o politickém extremismu a populismu, o roli Evropské unie, ale také o velmi osobních zkušenostech s programy Erasmus, o každodenní snaze nakupovat udržitelným způsobem nebo o dostupnosti vakcín při pandemii, která byla v té době velmi aktuální.

© Cathleen Bochmann

Dne 3. května 2021 následovalo pokračování na téma "Podpora demokracie II: občanská odvaha - participace - společenská angažovanost". Po teoretickém úvodu do tohoto konceptu se zaměřil na skutečnost, že v posledních letech se objevuje stále více iniciativ, ocenění, kampaní a vzdělávacích programů na podporu občanské odvahy. Současně stále dochází k útokům, násilí a diskriminaci. To je dostatečný důvod k tomu, abychom si položili otázku, co je to občanská odvaha, jak ji lze podporovat a jakou roli mohou v demokracii hrát zkušenosti občanů s vlastní odpovědností. Může zkrátka zlepšení občanské participace a podpora dobrovolné angažovanosti dodat více lidem odhodlání k odvaze?

Druhý workshop se zabýval občanskou odvahou. TU Drážďany převzala vedení společně s Aktion Zivilcourage. První akce s názvem "Občanská odvaha I: Úvod do vzdělávací práce" se konala 17. května 2021. Řešené otázky:

- Jak probíhá školení peer týmů?
- Politické vzdělávání ve škole - co mohu dělat?
- Struktura online semináře - jak na to?

Účastníci se podívali na praxi politického vzdělávání. Diskutovali zejména o tom, kde by měly být hranice politického vzdělávání pro občanskou odvahu a jak by se měli školitelé a lektoři chovat v obtížných situacích podle zásad tzv. Beutelsbašského konsensu. Workshop obsahoval také řadu interaktivních prvků. Studenti například testovali digitální nástroje a malé hry, které mohou obohatit online semináře. Na základě vzorce COM diskutovali o tom, jak naplánovat program seminářů ve školách. Všichni účastníci tak získali předzvěst podrobnějšího jednání, které se poté zabývalo konkrétním plánováním školních projektů, jež studenti realizovali ve školách.

Dne 31. května 2021 byla série online seminářů uzavřena tématem "Občanská odvaha II: Podpora občanské odvahy v praxi". Téma znělo: "Dělat je jako chtít, jenomže ještě

nápadněji!" Případy vyloučení, vyhrožování a diskriminace jsou součástí našeho každodenního života. Ale jen málo lidí se na to dívá nebo dokonce aktivně zasáhne – často zůstane totiž jen u dobrých úmyslů. Odvážné zastání se druhých a občanská odvaha se však dají trénovat a v žádném případě nevyžadují nutně hrdinské činy, aby bylo možné účinně čelit nespravedlnosti. Na posledním německo-českém univerzitním semináři proto zástupci projektového partnera Aktion Zivilcourage vysvětlili, jak se lze naučit akčním dovednostem, aby lidé mohli odvážně zasahovat v situacích ohrožení a diskriminace a pomáhat řešit konflikty prostřednictvím porozumění.

První exkurze "Face to face" místo "back to back" se uskutečnila 26. června 2021 - na rozdíl od toho, co bylo plánováno v projektové žádosti, nikoliv jako třídenní, ale jako jednodenní exkurze kvůli omezením vstupu, která nařizovala opatření proto pandemií. Studenti TU Dresden a UJEP společně poznávali německo-české pohraničí a diskutovali o možnostech jeho budoucího vývoje. Účastníci se nejprve zabývali strukturálními změnami. Na první zastávce exkurze, na zámku Jezeří v okrese Most, studenti v diskusi s aktivisty získali informace o povrchové těžbě hnědého uhlí jako hrozbě pro kulturní památky a o současných protestech proti kácení starých lesů. Druhá zastávka – děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mostě - se také zabývala důsledky těžby uhlí: v roce 1975 byl kostel kvůli těžbě posunut o 841 metrů. Historický Most byl naopak v 60. letech 20. století zbourán a nahrazen novým Mostem.

Poté účastníci interaktivní formou objevovali Most. V malých skupinkách plnili drobné úkoly, diskutovali o udržitelných dodávkách energie a právech menšin, a poznali tak nejen město, ale i ostatní účastníky. V Chánově na předměstí Mostu diskutovali o právech menšin s aktivisty a zástupci romské komunity.

© Cathleen Bochmann

4.2.2. Školní workshopy I

První workshopy občanské odvahy v základních školách, které připravili a vedli studenti, se konaly 5. a 8. července na Schillerově gymnáziu v Pirně, 2. července na Oberschule Dohna, 7. a 14. července na Berufliches Schulzentrum Vogtland v Rodewisch a 7. července na Herderově gymnáziu v Pirně. Těchto šest workshopů připravilo deset studentů TU Drážďany společně s lektory z Německa a České republiky, zejména z Aktion Zivilcourage, a na základě poznatků z univerzitních workshopů a exkurze je částečně vedli v několika třídách po sobě. Vzhledem k tomu, že školní workshopy měly probíhat za účasti studentů z prvního běhu, byly vedeny mírně upraveným způsobem. K úpravám vedla také přísná pravidla provozu školy a její uzavření. Například v České republice se v tomto běhu nemohly konat žádné školní semináře, protože jednak studenti UJEP již byli v období bez přednášek a jednak odpovědné osoby nepovolily vstup do budov škol kvůli pandemické situaci. Kvůli cestovním omezením nebylo také možné, aby školní workshopy, jak bylo plánováno, vedly bilaterální týmy. Vzhledem k tomu, že skupina studentů pro letní semestr 2021 byla k dispozici pouze v tomto semestru, jediným rozumným kompromisem, pro který se projektový tým rozhodl, bylo zpočátku provádět školní workshopy pouze v Německu s německými studentskými týmy.

© BSZ Rodewisch

4.2.3. Univerzitní workshopy II

Druhé kolo univerzitních workshopů začalo na začátku zimního semestru 2021/2022. Nejprve se opět konala samostatná zahajovací akce na obou univerzitách.

Třídenní blokový seminář "Demokratické hodnoty v České republice a Německu" se konal od 19. do 21. listopadu 2021 v Tisé a Ústí nad Labem pod záštitou UJEP a Euroregionu Elbe/Labe. Než účastníky přivítal starosta Tisé Tomáš Kratochvíl, vydali se společně na túru po Tiských stěnách. Následovala prezentace o historii česko-německého soužití v pohraničí v letech 1920-1946, které se zúčastnili náměstek hejtmana Jiří Řehák a děkanka FF UJEP Prof. PhDr. Michaela Hrubá. Obsahový závěr prvního dne tvořilo seznámení s demokratickými hodnotami a jejich výzvami. Poté se účastníci společně vydali do Ústí nad Labem, kde první den zakončil večerním programem. Druhý den začal úvodními přednáškami a následnou diskusí o občanské angažovanosti a přeshraniční spolupráci a také o demokracii v České republice a volbách v roce 2021. Následovaly obsahové vstupy k návrhu workshopu občanské odvahy. Na základě toho studenti v pracovních skupinách vypracovali vlastní nápady a prezentovali je v plénu. Po návštěvě výstavy "Naši Němci" v muzeu Ústí nad Labem byl společně zakončen druhý den tématickou prohlídkou města "Ústí nad Labem mezi ideologiemi".

© Cathleen Bochmann

Vzhledem k pandemické situaci se čtvrtý blokový seminář původně plánovaný na prosinec nemohl uskutečnit. Proběhla dvě digitální setkání s německými a českými studenty, jejichž cílem bylo připravit a naplánovat školní workshopy a doprovodit studenty. První z nich, 10. prosince 2021, se zaměřil jednak na volby v Německu a jednak na to, co by se mělo popř. nemělo dělat v rámci politického vzdělávání.

ONLINE WORKSHOP
Zoom | 10.12.2021
STANDARDS OF CIVIC EDUCATION
www.aktion-zivilcourage.de

 Europäische Union. Europäischer Fonds für regionale Entwicklung. Evropská unie. Evropský fond pro regionální rozvoj.

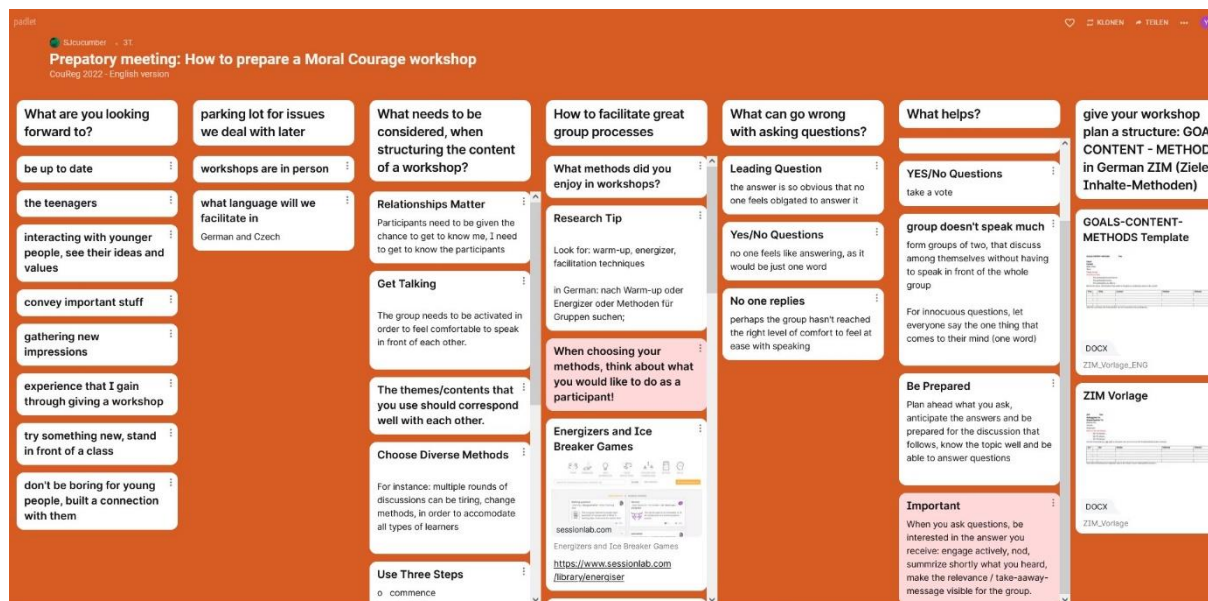
 SN CZ
Ahoj sousede. Hallo Nachbar.
Interreg V A / 2014-2020

 Mit Kuráž a utvářet náš region
CouReg
Courage haben und unsere Region gestalten

© Aktion Zivilcourage e.V.

Další digitální sezení 28. ledna 2022 sloužilo k přípravě školních projektů. Na tomto sezení mohli studenti diskutovat o svých didaktických konceptech s lektory z Aktion Zivilcourage,

posílit své dovednosti při řešení možných problémů a výzev při realizaci školního workshopu a vyjasnit si otevřené otázky.

© Aktion Zivilcourage e.V.

Poslední univerzitní workshop "Občanská odvaha - participace - sociální angažovanost" se konal v Drážďanech v březnu 2022 - vzhledem k pandemické situaci nikoliv v prosinci 2021, jak bylo původně plánováno v projektové žádosti. Ve dnech 25. až 27. března 2022 se studenti Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Technické univerzity v Drážďanech společně věnovali tématu občanské odvahy a podpory demokracie. Studenty přivítal mluvčí GSW a děkan Fakulty lingvistiky, literatury a kulturních studií Prof. Dr. Christian Prunitsch a Dr. Cathleen Bochmann, projektová manažerka CouReg. Následovala prohlídka saského zemského sněmu a krátká simulační hra, v níž se studenti fungovali v roli poslanců. V diskusi s poslancem CDU Marko Schiemannem využili účastníci možnost diskutovat otevřené otázky. První den exkurze byl zhodnocen u večere.

Druhý den začal u památníku Bautzner Straße. Pan Michael Schlosser, který byl vězněn v politickém vězení za pokus o útěk z NDR, provedl budovou a vyprávěl ná o svém životě. Studenti měli možnost nahlédnout do spisu pana Schlossera a klást mu otázky týkající se věznění. Poté vystoupila Marta Kozłowska (Forum MIDEM), odbornice na Polsko, migraci a demokracii, která informovala, jak se řeší problémy uprchlíků z Ukrajiny. Druhým tématem odpoledne byla "Udržitelnost a ochrana klimatu v praxi". Během procházky a rozhovoru v malých skupinách studenti diskutovali o současných výzvách v oblasti politiky klimatu, přidané hodnotě Pařížské dohody a možnostech opatření. Martin Wunderlich z LAG Queer Network Saxony se ve své přednášce zabýval otázkou, jak se politicky zasadit o rozmanitost a rovnost. V následné diskusi kladli účastníci mnoho otázek.

Exkurzi doplnila multimediální prohlídka města a procházka starým městem Drážďan.

© Stefanie Gerstenberger

4.2.4. Školní workshopy II

Druhá skupina studentů vedla workshopy na téma občanské odvahy ve školách v Německu i v České republice. První školní workshop na české straně se uskutečnil 10. března 2022 v Neštěmicích, kde 23. března následoval tamtéž i druhý workshop. Dne 24. března uspořádali čeští studenti po jednom workshopu na ZŠ v Děčíně a Tisé. Další dva školní semináře se konaly 21. dubna v Dubí (ZŠ Dubí I a ZŠ Dubí II). Dne 16. března 2022 proběhly dva workshopy ve Vogtlandském středisku odborného vzdělávání v Rodewisch. Dne 8. dubna studenti opět uspořádali dva workshopy v odborném školním centru Vogtland v Rodewischi. Poslední školní workshop na německé straně se konal 5. května na odborné škole v městě Kreischa.

© Cathleen Bochmann

V rámci projektu CouReg se tak uskutečnilo celkem 19 interkulturních vzdělávacích workshopů pro základní školy v příhraničních oblastech. V žádosti bylo původně naplánováno pouze 10 workshopů. Díky zájmu škol o téma občanské odvahy a sociální angažovanosti jsme mohli nakonec rozšířit počet workshopů. I přestože skupiny žáků na ZŠ byly menší, než jsme při podání žádosti předpokládali, vzhledem k probíhající pandemické situaci, podařilo se nám díky dodatečným seminářům dosáhnout cílových ukazatelů. Kvůli omezením a změnám způsobeným pandemií bylo nutné upravit i místa konání seminářů.

4.3. Průběžné výsledky

Od března 2021 pracovali studenti TU Drážďany a UJEP na různých malých výzkumných úkolech na téma občanské odvahy a podpory demokracie v německo-českém pohraničí. Kromě konceptů seminářů o občanské odvaze ve školách byly vytvořeny podcasty, rozhovory, průzkumy a semestrální práce, které byly zveřejněny na webových stránkách projektu <https://tu-dresden.de/gsw/phil/powi/polsys/forschung/projekte/coureg-1/projekte-zu-zivilcourage-und-demokratiefoerderung>. Studentské práce z Německa byly upraveny, zkontrolovány a podrobeny kontrole vedoucím partnerem. Čeští partneři připravili, zkontrolovali a upravili překlady pro webové stránky projektu. Partner projektu Aktion Zivilcourage spolupracoval s vedoucím partnerem na přípravě výukových materiálů, které byly zveřejněny na webových stránkách projektu. Euroregion Elbe/Labe se podílel na přípravě výukových materiálů tím, že vypracoval jejich relevantnost pro daný region. Na německé straně se o pokračování školních workshopů starala Aktion Zivilcourage, na české straně Euroregion Elbe/Labe.

Prvním výsledkem projektu byly tři kompletně vypracované koncepty 90minutových workshopů občanské odvahy, které se skládaly z plánování COM (cíle-obsah-metody), pracovních karet pro žáky, videí a multimediálních klipů pro použití během workshopu a záznamu výsledků.

Jeden tým vytvořil 32minutový podcast založený na exkurzi do Mostu. Téma zní "Výzva ochrany hodnot" a v rozhovorech s lidmi z České republiky a Německa zkoumá, jak lze v praxi uplatnit normativní základy tolerance, antidiskriminace a ochrany menšin. Přednášející věnovali zvláštní pozornost postavení Romů, neboť v rámci projektu byla navštívena romská čtvrť Chánov. Podcast byl také zveřejněn pro širokou veřejnost prostřednictvím rádia Campusradio Dresden.

V multimediální prezentaci v PowerPointu se studenti věnovali postojům mladých lidí v Německu a České republice k tématu občanské odvahy. Zjišťovali, zda se liší představy o občanské odvaze v Německu a v České republice. Za tímto účelem se dotazovali mimo jiné zamýšleli nad tím, jak jim byly znalosti o tomto tématu předávány v rámci jejich vlastní socializace, například ve škole. Zjištění těchto průběžných výsledků pak přispěla k plánování dalších školních projektů. Dále byl proveden průzkum mezi mladými dospělými z několika zemí na téma, co chápou pod pojmem občanská odvaha.

© Cathleen Bochmann

Protože projektový tým využívá mnoho herních prvků, zejména při práci s dětmi a mladými lidmi, aby usnadnil začátek rozhovoru, vyvinul projekt vlastní malou hru - pexeso občanské odvahy. Zde jsou symbolicky znázorněny základní pojmy seminářů morální

odvahy a obrázky jsou ilustrovány vždy jednou v němčině a češtině. Hra se používá jako další pomůcka na workshopy, ale slouží také jako webový materiál pro partnery projektu na veřejných akcích a je k dispozici školním partnerům pro další využití.

Abychom dosáhli ještě lepšího přenosu výsledků projektu, navázali jsme komunikaci s multiplikátory, kteří jsou pro naši práci důležití, a vytvořili jsme základy pro následné aktivity a projekty, uspořádali jsme také závěrečnou konferenci. Na konferenci "Občanská odvaha a demokracie", která se konala 13. května 2022 na univerzitě v Ústí nad Labem, představil náš tým výsledky projektu široké veřejnosti. Zabývali jsme se následujícími otázkami: Jaký je stav německo-českých vztahů v pohraničí? Jak můžeme ještě lépe spolupracovat v oblasti vzdělávání, jak můžeme podporovat občanskou odvahu ve školách?

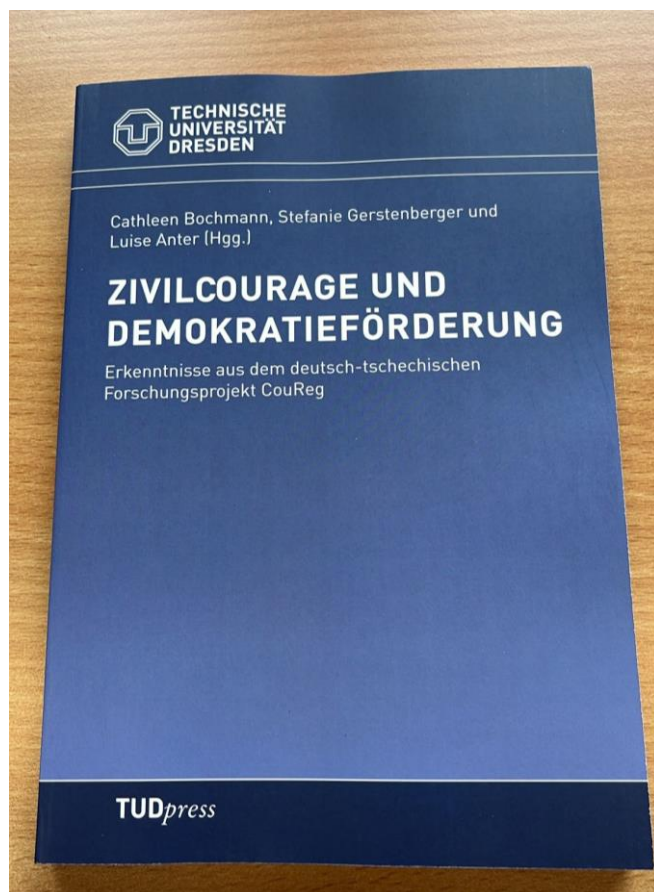
Kromě různých vstupních přednášek (o německo-českých vztazích, o nenávistných projevech vs. občanské odvahy v kontextu sociální soudržnosti, o školním modulu výchovy k demokracii, v němž žáci diskutují o hranicích tolerance, a o řešení domácího násilí), v panelové diskusi hovořili odborníci z různých oblastí (Markéta Meissnerová, generální konzulka ČR v Drážďanech, Vladimír Handl, odborný asistent Ústavu mezinárodních vztahů Univerzity Karlovy v Praze, dále Rüdiger Kubsch z Euroregionu Elbe/Labe v Drážďanech a studentka Bianca Brendel z Česko-německého fóra mládeže) o různých aspektech přeshraniční spolupráce. Na závěr představili zástupci partnera projektu Aktion Zivilcourage výsledky projektu.

© Projekt CouReg – Foto des Projektteams

4.4. Publikace

V rámci projektu vznikl sborník v němčině a češtině, který shrnuje poznatky získané v rámci projektu. V teoreticko-koncepční první části a v praktické druhé části se kniha zabývá jak sociálně-praktickým, tak vědeckým významem občanské odvahy a podpory demokracie. Výsledkem je praktická příručka pro učitele a mimoškolní politické vzdělávání. Celkovou odpovědnost za tento milník nesl vedoucí partner. Kapitoly do sborníku napsali partneři projektu EEL, UJEP a Aktion Zivilcourage a také vedoucí partner. Vedoucí partner byl zodpovědný za úpravu německé verze a komunikaci s německým vydavatelem. Na české verzi pracovali zástupci EEL i UJEP.

© Stefanie Gerstenberger

5. Přeshraniční efekt projektu

V rámci projektu spolupracovali různí projektoví partneři na obou stranách hranice. Obsah, témata a metody seminářů, stejně jako program exkurzí, byly společně navrženy projektovým týmem. Vzhledem k rozdílným zaměřením jednotlivých projektových partnerů bylo možné vytvořit různorodý program. Při přípravě a realizaci školních projektů projekt těžil z různorodého zázemí a ohnisek jednotlivých partnerů. Prostřednictvím dvojjazyčné publikace metodické (<https://tu-dresden.de/gsw/phil/powi/polsys/forschung/projekte/coureg-1/methodenkoffer>) sady nabízí projekt učitelům a dalším politickým pedagogům příklady obsahu a metod seminářů občanské odvahy. Modely osvědčených postupů vzdělávací práce byly použity nejen v samotném projektu, ale byly také zpřístupněny široké veřejnosti prostřednictvím publikace.

6. Udržitelnost, rovnost příležitostí a nediskriminace

Projekt významně přispívá k podpoře a upevňování demokratické a občanské angažovanosti v sasko-českém pohraničí, a tím trvale přispívá k sociální a společenské soudržnosti. Podporuje také politickou stabilitu tím, že posiluje vzájemné porozumění a mezikulturní kompetence účastníků. Kromě toho byli účastníci seznámeni s aktuálními

otázkami a problémy v pohraničí. Základními předpoklady pro tyto aktivity byly rovné zacházení, přístupnost, orientace na adresáta a srozumitelný jazyk.

Zveřejnění metodické sady s materiály pro workshopy občanské odvahy na webových stránkách projektu umožňuje učitelům a nepolitickým představitelům vytvářet vlastní workshopy občanské odvahy a přenášet materiály do nových kontextů.

Na obou stranách hranice se projekt setkal s živým zájmem škol. Na tento zájem o prosazování a upevňování demokratických hodnot by se rozhodně mělo navázat.

Projektový tým plánuje navazující projekt. Ten se bude zabývat vzájemnou komunikací a dialogem. Kromě učení a prohlubování základních demokratických hodnot se demokracii daří i díky konfliktům. Je zapotřebí mladé generaci, která by byla schopna právě těchto dovedností, aby tyto spory řešila na základě demokratických pravidel hry, ale také aby navzdory rozdílným názorům zůstala v každodenní společenské interakci v dialogu a bránila dalšímu vzdalování německé a české společnosti. Přístup peer-to-peer má být rovněž realizován v navazujícím projektu.

7. Naplnění podmínek a indikátorů

Podmínka:

Výsledky projektu musí být bezplatně zpřístupněny všem zúčastněným stranám/veřejnosti.

Tento požadavek je splněn zveřejněním podkladů a publikace na stránce EEL a závěrečné zprávy na internetových stránkách projektu TU Dresden (<https://tu-dresden.de/gsw/phil/powi/polsys/forschung/projekte/coureg-1/abschlussbericht>) a na internetových stránkách SAB.

Indikátory:

Ukazatel výstupu projektu byl definován jako opatření vzdělávací politiky. (Opatření pro harmonizaci/přizpůsobení a rozvoj společných vzdělávacích nabídek). Opatření vzdělávací politiky spočívalo jednak v seminářích pro studenty, v nichž se intenzivně zabývali občanskou odvahou a posilováním a podporou demokratických kompetencí a byli školeni jako peerové. Na druhé straně opatření zahrnovalo realizaci školních seminářů a vydání metodické sady.

Dalším ukazatelem byl počet účastníků. Cílem bylo dosáhnout 165 účastnic a 165 účastníků. Celkem projekt oslovil 376 mladých lidí (192 žen a 184 mužů) v příhraniční oblasti.

8. Seznam příloh

Příloha 1	Dvojjazyčný leták projektu
Příloha 2	Logo CouReg
Příloha 3a	Informační plakát
Příloha 3b	Fotografie vystaveného informačního plakátu

Um die Chancen zu steigern, dass junge Menschen Zivilcourage zeigen, werden in diesem Bildungsmodul theoretische Erkenntnisse aufgegriffen und in praktischen Übungen bearbeitet und trainiert. Es wird dazu eingeladen, eigene Einstellungen und Werte in Form von soziometrischen Aufstellungen und Diskussionen zu reflektieren. Des Weiteren wird die eigene Körperwahrnehmung und -wirkung durch (non-)verbale Übungen zu zweit oder mit der gesamten Gruppe geübt insbesondere zu Grenzsetzung und rollentypischen Auftreten und Wirkung (u.a. Statustheater zu Tätern, Opfer, Beobachtern). Der Schwerpunkt liegt auf exemplarischem Lernen anhand von konkreten Zivilcourage-Situationen in Rollenspielen, durch Beispielvideos sowie digitalen Zivilcourage-Spielen, um das Verhalten und Handeln in kritischen Situationen zu trainieren. Die geplanten Ergebnisse dieser Schulprojekte bestehen ebenfalls darin, dass demokratische Potentiale besprochen und sichtbar gemacht werden, neues Wissen und interkulturelle Kompetenzen vermittelt werden.

Beide Formate schaffen neue Angebote für interkulturellen Dialog und kulturelle Identifikation für junge Menschen zwischen 14 und 25 Jahren in einer strukturschwachen Region.

3) Didaktische Materialien zur Lehre der Zivilcourage

Auch für andere Schulen wird unser Bildungsmodul zur Zivilcourage und zum zivilgesellschaftlichen Engagement junger Menschen auf der Projekt-Webseite mit didaktischen Lehrmitteln in deutscher und tschechischer Sprache veröffentlicht. Es besteht ein Bedarf an diesen (digitalen) Angeboten – diese Lücke möchte unser Projekt schließen.

4) Ergebnisse für breite Öffentlichkeit & Wissenschaft

Für die breite Öffentlichkeit werden durch die Studierenden und die Projektpartner sämtliche Befunde aufbereitet. Dies geschieht einerseits in Form dieser Webseite, die unsere Geschichten über Courage und Demokratie erzählt und andererseits in Form eines Lehrbuchs zur politischen Bildung, welche als Handreichung für Didaktiker der politischen Bildungsarbeit verfügbar gemacht wird. Die politikwissenschaftlichen Implikationen des Projekts CouReg werden durch die beiden Universitäten analysiert und für die Fachöffentlichkeit publiziert. Auch für politisch Verantwortliche sind die Befunde zu den Vorstellungen junger Menschen interessant, denn sie geben Aufschluss über positive Beispiele couragierten und demokratischen Handelns sowie über Vorstellungen Menschen hinsichtlich der Entwicklung der Grenzregi-

Um die Chancen zu steigern, dass junge Menschen Zivilcourage zeigen, werden in diesem Bildungsmodul theoretische Erkenntnisse aufgegriffen und in praktischen Übungen bearbeitet und trainiert. Es wird dazu eingeladen, eigene Einstellungen und Werte in Form von soziometrischen Aufstellungen und Diskussionen zu reflektieren. Des Weiteren wird die eigene Körperwahrnehmung und -wirkung durch (non-)verbale Übungen zu zweit oder mit der gesamten Gruppe geübt insbesondere zu Grenzsetzung und rollentypischen Auftreten und Wirkung (u.a. Statustheater zu Tätern, Opfer, Beobachtern). Der Schwerpunkt liegt auf exemplarischem Lernen anhand von konkreten Zivilcourage-Situationen in Rollenspielen, durch Beispielvideos sowie digitalen Zivilcourage-Spielen, um das Verhalten und Handeln in kritischen Situationen zu trainieren. Die geplanten Ergebnisse dieser Schulprojekte bestehen ebenfalls darin, dass demokratische Potentiale besprochen und sichtbar gemacht werden, neues Wissen und interkulturelle Kompetenzen vermittelt werden.

Oba formáty vytvářejí nové nabídky pro mezikulturní dialog a kulturní identifikaci mladých lidí ve věku od 14 do 25 let ve strukturálně slabém regionu.

3) didaktické materiály pro výuku občanské kuráže

Vzdělávací modul a jeho didaktické pomůcky, s příklady a videoprezentacemi bude zpřístupněn na webu projektu v jazykových mutacích. Obecně považujeme za důležité posilovat ve výuce občanskou angažovanost a kuráž mladých lidí. I mezi pedagogy existuje poptávka po těchto výukových (digitálních) materiálech – tomu chce náš projekt vyjít vstříc.

4) výsledky pro širokou veřejnost & odborné výstupy

Pro širokou veřejnost budeme pravidelně zpracovávat dílčí výstupy projektu (tisk, média), a to i za pomoci studentů. Uveřejněny budou jednak na webu projektu, dále pak ve formě publikace s příklady a analýzami občanské kuráže a obecně tzv. občanských dovedností (civil skills). Krom toho budeme s výstupy projektu pracovat i při publikování odborných studií, které budou zaměřeny na odbornou veřejnost (články v recenzovaných časopisech).

Výstupy chceme zpřístupnit také politikům a osobám působícím ve vzdělávacím managementu, protože tyto poznatky považujeme za důležité pro aktivní občanství mladých lidí ve svých regionech.

Projekt CouReg

Mít kuráž a
utvářet náš region

CouReg

Courage haben und unsere
Region gestalten

Projektpartner
partner projektu

Gefördert durch / Podpořeno

Europäische Union. Europäischer
Fonds für regionale Entwicklung.
Evropská unie. Evropský fond pro
regionální rozvoj.

Ahoj sousede. Hallo Nachbar.
Interreg VA / 2014 – 2020

Mít kuráž a utvářet náš region

Technická univerzita v Drážďanech, Institut pro politické vědy, Univerzita J.E. Purkyně Ústí nad Labem, Katedra politologie, Euroregion Elbe / Labe, a Aktion Zivilcourage e.V., Pirna spolupracují na česko-německém modelovém projektu na téma občanská kuráž a občanské dovednosti.

Projekt CouReg je zaměřen na mladé lidi z českého a saského pohraničí. Jeho cílem je posilování a rozšiřování demokratických a občanských dovedností. Konkrétně budou vytvořeny vzdělávací moduly 1) pro žáky posledních ročníků základní školy (8. a 9. třída) a pro 2) pro studenty vysokých škol na téma občanská kuráž a občanské dovednosti. Cílem projektu je posílit tyto dovednosti, stejně jako interkulturní a demokratické kompetence u mladé generace ve věku 14 až 25 let.

Courage haben und unsere Region gestalten

Die Technische Universität Dresden, Institut für Politikwissenschaft, die Univerzita J.E. Purkyně Usti nad Labem, Katedra politologie, die Euroregion Elbe/Labe, und die Aktion Zivilcourage e.V., Pirna kooperieren gemeinsam in einem tschechisch-deutschen Modellprojekt zum Thema Demokratieförderung und Zivilcourage.

Projekt CouReg zielt auf junge Menschen im sächsischen und böhmischen Grenzland. Unser Ziel ist die Stärkung und der Ausbau von demokratischen Potentialen. Konkret werden Bildungsmodule mit Lehrmaterialien 1) für Schüler und 2) für Studenten zum Thema Zivilcourage und zivilgesellschaftlichem Engagement entwickelt. Unser Projekt will diese Fähigkeiten trainieren und damit interkulturelle und demokratische Kompetenzen bei der jungen Generation zwischen 14 und 25 Jahren ausbauen.

Projektaufbau Struktura projektu

1) 4 Workshops für Studierende

Das Ziel der Workshops besteht in einer verbesserten Kooperation zwischen der TU Dresden und der UJEP in Ústí nad Labem. Dies umfasst die grenzüberschreitende Zusammenarbeit, gemeinsames Lernen junger Deutscher und Tschechen und interpersonelle Begegnung. Die Studierenden erlangen neues Wissen zur demokratischen Kultur und interkulturelle Kompetenzen. Die zweisprachigen Workshops werden sich mit folgenden Themen befassen: Theorie und Praxis der Zivilcourage, demokratische Kultur, soziale Spannung in den Grenzgebieten, Problem des Rechtsradika-

1) 4 workshopy pro studenty

Cílem workshopů je zintenzivnit spolupráci mezi spolupracujícími univerzitami - TU Drážďany a UJEP v Ústí nad Labem. Ta spočívá dosud v přeshraniční spolupráci, společném učení mladých Čechů a Němců a dalších mezilidských setkávání. Studenti získají nové poznatky o demokratické kultuře a mezikulturních dovednostech. Dvojazyčné workshopy se budou zabývat následujícími tématy: teorie a praxe občanské kuráže, demokratická kultura, sociální napětí v příhraničních oblastech, problémy pravicového radikalismu a praktickými cvičeními.

2) Bildungsmodul für Schülerinnen und Schüler **2) Vzdělávací modul pro školáky**

Es werden insgesamt 10 interkulturelle Bildungsprogramme für Schulen in den Grenzgebieten durchgeführt. In Sachsen nehmen vier Oberschulen auf dem Gebiet der Euroregion Elbe teil (2x Pirna, Dohna, Sebnitz). Dazu kommen das Berufliche Schulzentrum Vogtland und das Schiller-Gymnasium Pirna. In Tschechien wird es an vier Schulen/základní školy auf dem Gebiet der Euroregion Elbe (Ústí nad Labem, Tisá, Dubí, Chlumec) gehen. Das Bildungsprogramm besteht aus 90 Minuten Lehre und Simulationen und wird vom deutsch-tschechischen Projektteam durchgeführt (unter Mitarbeit von allen Partnern, Studierenden der beiden Universitäten und der Lehrerinnen und Lehrer vor Ort).

Pro školy v příhraničních oblastech se uskuteční celkem 10 interkulturních vzdělávacích programů. V Sasku půjde o čtyři školy na území Euroregionu Labe (2x Pirna, Dohna, Sebnitz). Dále pak na odborné škole Vogtland a na Gymnáziu Friedricha Schillera v Pirně. V České republice akce proběhne na čtyřech základních školách na území Euroregionu Labe (Ústí nad Labem, Tisá, Dubí, Chlumec). Vzdělávací program se skládá z 90 minut výuky a simulací a realizuje ho česko-německý projektový tým (ve spolupráci všech projektových partnerů, studentů z univerzit i učitelů a učitelů).

Příloha 2 Logo CouReg

Mít kuráž a
utvářet náš region

CouReg

Courage haben und unsere
Region gestalten

Mít kuráž a
utvářet náš region

CouReg

Courage haben und unsere
Region gestalten

Projektidee

Die Technische Universität Dresden, Institut für Politikwissenschaft, die Univerzita J.E. Purkyně Ústí nad Labem, Katedra politologie, die Euroregion Elbe/Labe, und die Aktion Zivilcourage e.V., Pirna kooperieren gemeinsam in einem tschechisch-deutschen Modellprojekt zum Thema Demokratieförderung und Zivilcourage.

Projekt CouReg zielt auf junge Menschen im sächsischen und böhmischen Grenzland. Unser Ziel ist die Stärkung und der Ausbau von demokratischen Potentialen. Konkret werden Bildungsmodule mit Lehrmaterialien 1) für Schüler und 2) für Studenten zum Thema Zivilcourage und zivilgesellschaftlichem Engagement entwickelt. Unser Projekt will diese Fähigkeiten trainieren und damit interkulturelle und demokratische Kompetenzen bei der jungen Generation zwischen 14 und 25 Jahren ausbauen.

Cíle projektu

Technická univerzita v Drážďanech, Institut pro politické vědy, Univerzita J.E. Purkyně Ústí nad Labem, Katedra politologie, Euroregion Labe / Labe, a Aktion Zivilcourage e.V., Pirna spolupracují na česko-německém modelovém projektu na téma občanská kuráž a občanské dovednosti.

Projekt CouReg je zaměřen na mladé lidi z českého a saského pohraničí. Jeho cílem je posilování a rozšiřování demokratických a občanských dovedností. Konkrétně budou vytvořeny vzdělávací moduly 1) pro žáky posledních ročníků základní školy (8. a 9. třída) a pro 2) pro studenty vysokých škol na téma občanská kuráž a občanské dovednosti. Cílem projektu je posílit tyto dovednosti, stejně jako interkulturní a demokratické kompetence u mladé generace ve věku 14 až 25 let.

Projektzeitraum / Doba realizace projektu: 01.03.2021 – 31.08.2022

Projektleitung / Projektový management : Dr. Cathleen Bochmann

**Das Projekt wird von der Europäischen Union im
Europäischen Fonds für regionale Entwicklung gefördert.**

**Kooperationsprogramm zur Förderung der grenzübergreifenden Zusammenarbeit
zwischen dem Freistaat Sachsen und der Tschechischen Republik 2014-2020**

**Program na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným
státem Sasko 2014-2020**

Ahoj sousede. Hallo Nachbar.
Interreg VA / 2014-2020

**Europäische Union. Europäischer
Fonds für regionale Entwicklung.
Evropská unie. Evropský fond pro
regionální rozvoj.**

Příloha 3b Fotografie vystaveného informačního plakátu

